Satılmayan Evde Protokol Alacağı

MAHKEME	KARAR TARİHİ	SONUÇ
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu	01.07.2026	Bozma

ESAS NO	KARAR NO	İLGİLİ HÜKÜMLER
2025/718	2026/429	TMK 166/3, TBK 175, TMK 2, HMK 371

ÖZET

Anlaşmalı boşanma protokolünde evin satılması hâlinde ödenmesi kararlaştırılan 12.300 USD için, boşanmadan sonra makul süre geçtiği hâlde satışa yanaşmayan eşin koşulu dürüstlüğe aykırı engellediği kabul edildi; TBK 175 uyarınca koşul gerçekleşmiş sayıldı.

Bu kararın özeti ve değerlendirmesi
savun.av.tr/bosanma-protokolu-satilmayan-ev-tbk-175-hgk-2026-429/ →

Karar metni

Yargıtay Karar Arama sisteminde yayımlandığı hâliyle, değiştirilmeden aktarılmıştır. Taraf adları kaynakta anonimdir.

Hukuk Genel Kurulu 2025/718 E. , 2026/429 K.

"İçtihat Metni"

MAHKEMESİ : İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 10. Hukuk Dairesi

SAYISI : 2025/35 E., 2025/448 K.

ÖZEL DAİRE KARARI : Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin 06.11.2024 tarihli ve

2024/2137 Esas, 2024/8380 Karar sayılı BOZMA kararı

Taraflar arasında görülen anlaşmalı boşanma protokolünden kaynaklanan alacak davasından dolayı yapılan yargılama sonunda İlk Derece Mahkemesince davanın kabulüne karar verilmiştir.

Kararın davalı vekili tarafından istinaf edilmesi üzerine Bölge Adliye Mahkemesince istinaf başvurusunun kabulü ile İlk Derece Mahkemesi kararı kaldırılmak suretiyle davanın reddine karar verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı, davacı vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 2. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda bozulmuş, Bölge Adliye Mahkemesi tarafından Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir.

Direnme kararı davacı vekili tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten sonra Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan gündem ve dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili dava dilekçesinde; tarafların 13.09.2011 tarihinde kesinleşen Bakırköy 1. Aile Mahkemesinin 06.07.2011 tarihli ve 2010/836 Esas, 2011/606 Karar sayılı kararı ile anlaşmalı olarak boşandıklarını, 26.09.2011 tarihli protokolün 3. maddesi ile evlilik birliği içerisinde edinilen ve davalı adına kayıtlı olan taşınmazın müvekkili tarafından ödenen taksitleri nedeniyle 12.300 USD bedelin davalı tarafından davacıya ödeneceğinin taahhüt edildiğini ancak tüm taleplere rağmen bugüne kadar ödemenin yapılmadığını ileri sürerek 12.300 USD'nin boşanma karar tarihinden itibaren işleyecek faiziyle birlikte davalıdan alınarak davacıya ödenmesine karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

Davalı vekili cevap dilekçesinde; mal rejimine ilişkin alacak davalarında zamanaşımı süresinin bir yıl olduğunu, dolayısıyla davanın bu süre dolduktan sonra açıldığını, 26.09.2011 tarihli protokolde taşınmazın satılması hâlinde 12.300 USD bedelin davacıya ödeneceği hususunun taahhüt edildiğini, hatta buna ilişkin teminat senedi düzenlenerek davacıya verildiğini, ne var ki taşınmazın satılması gibi bir durumun söz konusu olmadığını belirterek davanın reddini savunmuştur.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin 01.03.2021 tarihli ve 2019/385 Esas, 2021/251 Karar sayılı kararı ile; davanın anlaşmalı boşanma protokolüne aykırılıktan kaynaklanan alacak talebine ilişkin olduğu, tarafların Bakırköy 1. Aile Mahkemesinin 06.07.2011 tarihli ve 2010/836 Esas, 2011/606 Karar sayılı kararı ile anlaşmalı olarak boşanmalarına karar verildiği, kararın 13.09.2011 tarihinde kesinleştiği, gerekçeli kararda aynen yer verilen boşanmaya dayanak 29.06.2011 tarihli protokolün 3. bendinde "Kredi ödemesi devam eden ... adına kayıtlı bulunan ve halen oturduğu bağımsız bölüm dairenin satılmayacağı ... tarafından ...'a taahhüt edilmiştir. Müşterek hayatın devamı sırasında bu daire ile ilgili taksitlere mahsuben ödenen paranın yarısı kabul edilen 20.000 TL karşılığı 12.300 USD'nin evin satılması halinde satımdan itibaren 15 gün içerisinde ...'a ... tarafından ödenecektir. Bu amaçla protokol tarihinde açık tarihli 12.300 USD tutarında bir adet bono ... tarafından düzenlenerek teminat olarak ...'a verilmiştir. ...'ın evlilik birliği içinde alınan ve halen taksitleri ödenen (bakiye borcu bulunan) evden başkaca bir alacağı ve hakkı yoktur" şeklinde düzenlemenin yer aldığı, kesinleşen boşanma kararının 4. bendi ile 29.06.2011 tarihli protokolün onaylanmasına karar verildiği, davalının taşınmazı satmamasının hakkın kötüye kullanımı niteliğinde olduğu gerekçesiyle davanın kabulüne, 12.300 USD'nin dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalıdan alınarak davacıya ödenmesine karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

A. İstinaf Yoluna Başvuranlar

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davalı vekili tarafından istinaf başvurusunda bulunulmuştur.

B. Gerekçe ve Sonuç

Bölge Adliye Mahkemesinin 10.01.2024 tarihli ve 2021/1424 Esas, 2024/58 Karar sayılı kararı ile; 29.06.2011 tarihli protokolde taşınmazın satımı ile ilgili bir vade belirlenmediği, taşınmazın satılması hâlinde davacı tarafa 12.300 USD ödeme yapılacağının taahhüt edildiği, dava tarihi itibari ile taşınmazın satılmadığı, dolayısıyla protokolde ödeme yapılması için belirlenen ön şartın gerçekleşmediği gibi davalının temerrüde de düşürülmediği gerekçesiyle istinaf başvurusunun kabulüne, İlk Derece Mahkemesi kararının kaldırılması suretiyle davanın reddine oy çokluğuyla karar verilmiştir.

V. BOZMA VE BOZMADAN SONRAKİ YARGILAMA SÜRECİ

A. Bozma Kararı

1. Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacı vekili tarafından temyiz isteminde bulunulmuştur.

2. Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin ilâm başlığında tarih ve sayısı belirtilen kararı ile

"...1.Somut olayda, dava anlaşmalı boşanma protokolüne aykırılıktan kaynaklanan alacak talebine ilişkindir. Dosyanın incelenmesinde tarafların 06.07.2011 tarihinde anlaşmalı olarak boşanmalarına karar verildiği, bu kararın kesinleştiği, tarafların anlaşmalı olarak boşanmalarına karar verilen Bakırköy 1. Aile Mahkemesinin 2010/836 Esas, 2011/606 Karar sayılı kararının gerekçesinde protokolün 3. maddesinde "kredi ödemesi devam eden ... adına kayıtlı bulunan ve halen oturduğu bağımsız bölüm dairenin satılmayacağı, ... tarafından ...'a taahhüt edildiğini, ortak hayatın devamı sırasında bu daire ile ilgili taksitlere mahsuben ödenen paranın yarısı kabul edilen 20.000,00 TL karşılığı 12.300 USD evin satılması halinde satıştan itibaren 15 gün içiresinde ...'a ... tarafından ödeneceğini, bu amaçla protokol tarihinde açık tarihli 12.300 USD tutarındaki bir adet bono ... tarafından düzenlenerek teminat olarak ...'a verildiğini, ...'ın evlilik birliği içinde alınan ve halen taksitleri ödenen bakiye borcu bulunan evden başkaca bir alacağı ve hakkının olmadığı" şeklinde hüküm bulunduğunun belirtildiği görülmüş olup taraflar arasında yapılan bu anlaşmada taşınmazın ne zaman satılacağına ilişkin tarih belirtilmemiştir. Boşanma kararı ile 29.06.2011 tarihli protokolün aynen onaylanmasına karar verilmiştir.

2.04.06.1958 tarihli ve 15/6 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme kararı gereğince, maddî olayları açıklamak taraflara; ileri sürülen olayları hukuken nitelemek, uygulanacak kanun hükümlerini tespit etmek ve uygulamak görevi hâkime aittir. O halde, boşanma davasında, duruşmada alınan taraf beyanları, ibraz edilen ve Mahkemece kararın eki olarak kabul edilen ve onaylanan protokol ile mal rejiminin tasfiyesine yönelik bir anlaşma yapıldığının kabulü gerekir. Aksi halde, davalının taşınmazın satışına yanaşmaması durumunda kendisini satış yapmaya zorlayacak başkaca hukuki yollar olmaması nedeniyle davacının protokolde belirtilen mal rejimi tasfiyesinden kaynaklanan talepte bulunamayacağı sonucunu oluşturacaktır ki bu durumda tarafların evlilik

birliği içinde edindikleri mal varlığının tasfiyesi amacıyla anlaşmalı boşanma protokolü düzenlenirken oluşan iradelerine aykırılık teşkil edecektir.

3.Sonuç olarak 2011 yılında kesinleşen boşanma kararından dava tarihine kadar geçen süre dikkate alındığında taşınmazın satışı konusunda makul bir sürenin geçtiği, buna rağmen davalının satışa yanaşmamasının hakkın kötüye kullanımı niteliğinde olduğu, hukukun kötü niyeti korumayacağının tabi olduğu dikkate alındığında evlilik birliği içinde ödenen taksitlerinin yarısına tekabül eden 12.300 USD'nin tahsiline karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi doğru olmayıp bozmayı gerektirmiştir..." gerekçesiyle karar oy çokluğuyla bozulmuştur.

B. Bölge Adliye Mahkemesince Verilen Direnme Kararı

Bölge Adliye Mahkemesinin ilâm başlığında tarih ve sayısı belirtilen kararı ile önceki kararda yer alan gerekçe tekrar edilmek suretiyle direnme kararı verilmiştir.

VI. TEMYİZ

A. Temyiz Yoluna Başvuranlar

Direnme kararına karşı süresi içinde davacı vekili tarafından temyiz isteminde bulunulmuştur.

B. Temyiz Sebepleri

Davacı vekili temyiz dilekçesinde; davaya konu taşınmazın kredi borçlarının bittiğini, boşanmanın üzerinden on dört yıl geçtiği hâlde davalının adına kayıtlı daireyi satmaya yanaşmadığını ileri sürerek direnme kararının bozulmasını talep etmiştir.

C. Uyuşmazlık

Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; tarafların 29.06.2011 tarihli protokol uyarınca anlaşmalı olarak boşanmalarına karar verildiği anlaşılan eldeki davada; eşler arasındaki mal rejiminin tasfiyesine yönelik protokolün 3. bendi uyarınca, davacının talep etmiş olduğu alacak bedelinin kendisine ödenmesinin gerekip gerekmediği noktasında toplanmaktadır.

D. Gerekçe

1. İlgili Hukuk

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) 166/3 ve 184. maddeleri.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun (TBK) 19 ilâ 175. maddeleri.

2. Değerlendirme

1. Uyuşmazlığın çözümü bakımından ilgili kanun maddelerinin incelenmesinde yarar görülmektedir.

2. Bilindiği üzere TMK'nın 166. maddesinin 3. fıkrası; "Evlilik en az bir yıl sürmüş ise, eşlerin birlikte başvurması ya da bir eşin diğerinin davasını kabul etmesi hâlinde, evlilik birliği temelinden sarsılmış sayılır. Bu hâlde boşanma kararı verilebilmesi için, hâkimin tarafları bizzat dinleyerek

iradelerinin serbestçe açıklandığına kanaat getirmesi ve boşanmanın malî sonuçları ile çocukların durumu hususunda taraflarca kabul edilecek düzenlemeyi uygun bulması şarttır. Hâkim, tarafların ve çocukların menfaatlerini göz önünde tutarak bu anlaşmada gerekli gördüğü değişiklikleri yapabilir. Bu değişikliklerin taraflarca da kabulü hâlinde boşanmaya hükmolunur. Bu hâlde tarafların ikrarlarının hâkimi bağlamayacağı hükmü uygulanmaz" hükmünü taşımaktadır.

3. Uygulamada -anlaşmalı boşanma- kavramı ile ifade edilen bu madde uyarınca eşler; temelinden sarsılmış olduğuna kanaat getirdikleri evlilik birlikleri hakkında, sonradan doğabilecek ihtilafları önlemek amacıyla karşılıklı tavizlerde bulunarak, boşanma nedeni ile doğacak yükümlülüklerini kendi iradeleri ile belirleyebilirler. Dolayısıyla anlaşmalı boşanmaya dayanak protokol hükümlerinin düzenleme altına alındığı bu sözleşmeler, boşanmanın fer'î sonuçlarına ilişkin olan ve hâkimin onay şartına bağlanmış özel hukuk sözleşmeleridir (doktrindeki bir esere atıf).

4. Somut olayda taraflar 03.11.1994 tarihinde evlenmiş ve 13.09.2011 tarihinde kesinleşen mahkeme kararı ile TMK'nın 166/3. maddesi uyarınca boşanmışlardır. Bakırköy 1. Aile Mahkemesinin 07.07.2011 tarihli ve 2010/836 Esas ve 2011/606 Karar sayılı kararı incelendiğinde; tarafların anlaşmalı olarak boşanmalarına ve taraflarca düzenlenmiş olan 29.06.2011 tarihli protokolün onaylanmasına karar verilmiştir. Eldeki alacak davası Mahkemece onaylanarak kesinleşen protokolün 3. bendine dayanılarak kadın eş tarafından açılmış; davalı düzenlenen protokol ile asıl olarak evlilik birliği içerisinde edinilen gayrimenkulün satılmayacağını taahhüt ettiğini, satılması hâlinde ise belirlenen bedeli davacıya ödeyeceğini, nitekim asıl edimini yerine getirerek taşınmazın satılmadığını belirterek davanın reddini savunmuştur.

5. Uyuşmazlığın çözümünde öncelikli olarak; hâkimin onayı ile kesinleşmiş mahkeme ilâmında yer alan anlaşmalı boşanmaya dayanak protokol hükümlerinin hukuki niteliği hususu açıklığa kavuşturulmalıdır. Kanun koyucunun, TMK'nın 166/3 maddesinde yer verdiği "boşanmanın malî sonuçları ile çocukların durumu" şeklindeki lafzından; eşlerin birbirlerine karşılıklı olarak ödemekle yükümlü oldukları yoksulluk nafakası ve tazminatlar ile çocuklar bakımından geçerli olan velayet, kişisel ilişki ve iştirak nafakası konularını ayrı ayrı ele aldığı anlaşılmaktadır. Zira hâkim karar verirken; tarafların boşanmanın fer'î sonuçlarına ilişkin yapmış oldukları anlaşmaları (TMK md. 184/b-5) göz önünde tutabilirse de, özellikle velayet ve buna bağlı sonuçlar bakımından yapılacak olan düzenlemede eşlerin anlaşmış olması, hâkim yönünden bağlayıcı değildir. Zorunlu olmamakla birlikte; eşler, anlaşmalı boşanma davasında mal rejiminin tasfiyesi konusunda da anlaşma yapabilirler.

6. Mahkemece; tarafların protokol hükümleri konusunda anlaşıp anlaşamadıklarına ilişkin beyanları alındıktan sonra anlaşmalı boşanma protokolü hükme geçirilir ve protokolün uygun bulunduğuna dair bir belirleme yapılır. Mahkemece tasdik edilmeyen ve böylece boşanma kararının eki hâline getirilmeyen protokol ise yok hükmündedir (YHGK'nın 27.03.2015 tarihli ve 2013/1542 Esas, 2015/1110 Karar). Usulüne uygun şekilde yapılan anlaşma ile boşanma davası neticelenmiş ve karar kesinlemiş ise; tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilme hakkına sahip oldukları yoksulluk nafakası, tazminat edimleri ile mal rejiminden kaynaklanan alacak hakları sözleşmeden, buna karşılık çocuklara ilişkin velayet, kişisel ilişki ve iştirak nafakasına ilişkin hükümlerin ise mahkeme kararından sadır olduğu kabul edilmelidir (doktrindeki bir esere atıf).

7. Uyuşmazlığa konu protokol, hâkimin onayından sonra genel sözleşme hükümlerine tâbi olduğundan, uyuşmazlığın çözümü için TBK'nın "dürüstlük kurallarına aykırı engelleme" başlığı altında düzenlenen 175. maddesinin de açıklanması gerekmektedir.

8. Türk Borçlar Kanunu'nun 170. maddesi uyarınca bir sözleşmenin hüküm ifade etmesi geciktirici bir koşula bağlanabilir ise de Kanun'un 175. maddesi "Taraflardan biri, koşulun gerçekleşmesine dürüstlük kurallarına aykırı olarak engel olursa, koşul gerçekleşmiş sayılır. Taraflardan biri, koşulun gerçekleşmesini dürüstlük kurallarına aykırı biçimde sağlarsa, koşul gerçekleşmemiş sayılır" hükmünü taşımaktadır. Bu hükme göre taraflar, dürüstlük kuralına aykırı olarak şartın gerçekleşmesini engelleyecek her türlü davranıştan kaçınmak zorundadır. Aksi hâlde şart gerçekleşmiş sayılır.

9. Doktrinde şartın gerçekleşmesinin taraflardan birinin çıkarına aykırı olabileceği belirtilmektedir. TBK'nın 175. maddesi şartın her türlü engellenmesini değil, sadece dürüstlük kuralına aykırı olarak engellenmesini yasaklamaktadır. Şartın gerçekleşmesinin dürüstlük kuralına aykırı olarak engellenmesi, hem kasıtlı hem de ihmalli bir davranışla mümkün olabilir. Şart ilgili tarafça bir hakkın kullanılması suretiyle engellenirse, dürüstlük kuralına aykırı engelleme söz konusu olmaz. TBK'nın 175. maddesi şartın taraflardan birisince hukuka aykırı bir davranışla gerçekleştirilmesi hâlinde de kıyas yoluyla uygulanır (doktrindeki bir esere atıf).

10. Bu genel açıklamalardan sonra somut olaya gelindiğinde; davalı erkeğin evlilik birliği içerisinde edindiği anlaşılan adına kayıtlı gayrimenkulü satmayarak, 29.06.2011 tarihli protokolün 3. bendi uyarınca davacı kadına ödemesi gereken 12.300 USD ödemeye ilişkin taahhüdünü, dürüstlük kurallarına aykırı şekilde engellediği kanaatine varılmıştır. Kaldı ki, TMK'nın 2. maddesi uyarınca da herkes haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kuralına uymak zorundadır. Bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumaz.

11. Tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde; ilgili bendin aynen Özel Daire bozma kararında belirtildiği gibi mal rejiminin tasfiyesine yönelik bir anlaşma hükmü olduğu, aradan geçen süre dikkate alındığında taşınmazın satışı konusunda makul bir sürenin geçtiği, buna rağmen davalının satışa yanaşmadığı gözetildiğinde TBK'nın 175. maddesi uyarınca koşulun gerçekleşmiş sayıldığı kabul edilerek davanın kabulüne karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçelerle davanın reddine karar verilmesi doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir.

12. Hukuk Genel Kurulunda yapılan görüşmeler sırasında; herkesin kendi malı üzerinde tasarrufta bulunma hakkına sahip olduğu ve bir sözleşmenin içeriğinin kanunda öngörülen sınırlar içinde taraflarca özgürce belirlenebileceği, diğer yandan bir sözleşmenin türünün ve içeriğinin belirlenmesinde ve yorumlanmasında tarafların gerçek ve ortak iradelerinin esas alınması gerektiği, sözleşmeden doğan borç ilişkisinin alacaklının edim menfaati yanında ayrıca onun korunma menfaatini de kapsadığı, uyuşmazlığa konu protokolün üçüncü bendi ile davalı erkeğin kendi adına kayıtlı olan taşınmaz üzerinde serbestçe tasarruf özgürlüğü bulunduğu hâlde davacı kadına taşınmazını "satmayacağını" taahhüt ettiği, ne var ki gayrimenkulün evlilik birliği içerisinde edinilmesi nedeniyle katılma alacağına konu olması mümkün olduğundan kadının bu alacak hakkını güvence altına almak amacıyla yan yükümlülük olarak da "taşınmazın satılması halinde"

eşine 12.300 USD ödeyeceğini kabul ederek buna ilişkin teminat senedi düzenlediği, somut olayda erkeğin taşınmazı satmamak suretiyle asli edimini yerine getiriyor olması karşısında sözleşmenin ifasını dürüstlük kurallarına aykırı şekilde engellediğinden söz edilemeyeceği, böyle olunca direnme kararının usul ve yasaya uygun olduğu ve onanması gerektiği görüşü ileri sürülmüş ise de bu görüş yukarıda açıklanan nedenlerle Kurul Çoğunluğunca benimsenmemiştir.

13. O hâlde, Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulması gerekirken önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır.

VII. KARAR

Açıklanan sebeple;

Davacı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının Özel Daire bozma kararında açıklanan gerekçe ve nedenlerden dolayı 6100 sayılı Kanun'un 371. maddesi gereğince BOZULMASINA,

İstek hâlinde temyiz peşin harcının yatırana geri verilmesine,

Dosyanın 6100 sayılı Kanun'un 373. maddesinin 2. fıkrası uyarınca kararı veren Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine,

İlk görüşmede yeterli çoğunluk sağlanamadığından, 01.07.2026 tarihinde yapılan ikinci görüşmede oy çokluğuyla kesin olarak karar verildi.

"K A R Ş I O Y"

1. Bölge Adliye Mahkemesi ile Özel Daire arasındaki temel uyuşmazlık; tarafların 4721 sayılı Kanun'un 166/3. maddesi uyarınca boşanmalarına karar verildiği anlaşılan eldeki davada; taraflarca düzenlenen 29.06.2011 tarihli protokolün eşler arasındaki mal rejiminin tasfiyesine yönelik 3. bendi uyarınca, davacının protokolden kaynaklanan alacak hakkı talebinde bulunup bulunamayacağı noktasında toplanmaktadır.

2. Somut olayda; İlk Derece Mahkemesince davanın kabulüne karar verilmiş, Bölge Adliye Mahkemesince yapılan yargılamada 29.06.2011 tarihli protokolde taşınmazın satımı ile ilgili olarak kadın eş yararına ödeme yapılmasına ilişkin ön şartın gerçekleşmemiş olduğu gerekçesiyle dava reddedilmiştir. Hükmün temyiz edilmesi üzerine Özel Dairece; taşınmazın satışı konusunda makul bir sürenin geçmesine rağmen erkek eşin satışa yanaşmamasının hakkın kötüye kullanımı niteliğinde olduğu belirtilerek hüküm bozulmuştur. Özel Dairenin bozma kararı çoğunluk tarafından benimsenmiştir.

3. Çoğunluk görüşüne aşağıda açıklanan nedenlerle katılınmamıştır.

4. Her borç ilişkisi, belirli bir edimi veya edimleri içerir. Edim, borcun içeriğini ve konusunu oluşturur. Borç ilişkisine dayanarak alacaklının borçludan talebe yetkili olduğu, borçlunun da yerine getirmek zorunda bulunduğu davranışa edim denir. Diğer bir ifade ile edim; borçlunun alacaklı yararına yerine getirmek zorunda olduğu belirli ve sınırlı bir davranıştır.

5. Edim; borçlunun davranış türüne göre “yapma” veya “yapmama” edimi olmak üzere ikiye ayrılır. Yapma edimi borçlunun olumlu bir davranışını, buna karşılık yapmama edimi ise borçlunun olumsuz bir davranışını ifade eder. Bu anlamda edim, konusuna göre olumlu edim ve olumsuz edim olmak üzere ikiye ayrılır. Olumlu edimde borçlu, bir eylemde bulunmak, böylece bir şeyi vermek veya bir işi yapmak zorundadır. Olumlu edim bir yapma edimi olduğu için, verme veya yapmaya ilişkin edimler olumlu edim kapsamındadır (doktrindeki bir esere atıf).

6. Olumsuz edimin konusu ise borçlunun genel anlamda bir şey yapmamasıdır. Burada borçlu hukuk kurallarına göre yapmaya yetkili olduğu bir işi yapmamayı veya başka bir kişinin davranışına katlanmayı vaat etmektedir. Olumsuz edim, tarafların yapacakları sözleşmeden doğabileceği gibi, kanun da doğabilir. Olumsuz edim kendi içinde, yapmama ve katlanma edimi olarak ikiye ayrılır (doktrindeki bir esere atıf).

7. Eldeki uyuşmazlıkta olduğu gibi sözleşmeden doğan olumsuz edimde borçlu, hukuken yapabileceği bir eylemi veya işlemi yapmamayı taahhüt eder. Yapmama edimi, borçlunun ekonomik özgürlüğünü dolayısıyla hukuki işlem yapma alanını sınırlar. Bu nedenle sözleşme ile kabul edilen yapmama edimi, TBK’nın 27. maddesine girecek ölçüde kişilik haklarına aykırı olamaz. Diğer yandan borçlu yapmamayı vaat ettiği edimlere aykırı hareket ederek hukuki işlemi yaptığı takdirde, bu işlemler geçerlidir. Zira yapmama edimleri her türlü edim gibi, borçlunun sadece borçlandırıcı işlem yapma yetkisini sınırlamakta, buna karşılık onun tasarruf yetkisini sınırlamamaktadır. Nitekim TMK’nın 23/1. maddesinde; kimsenin, hak ve fiil ehliyetlerinden kısmen de olsa vazgeçemeyeceği hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla bir malını başkasına devretmemeyi taahhüt eden borçlu; bunu üçüncü bir kişiye devrederse devir işlemi geçerlidir ancak bu gibi durumlarda borca aykırılık nedeniyle borçlu tazminata mahkûm edilebilir (doktrindeki bir esere atıf).

8. Belirtmek gerekir ki; taraflar sözleşme yapmakla belirli amaçlara ulaşmak, bazı ihtiyaçlarını gidermek isterler. Her sözleşme ilişkisinde tarafların ulaşmak istedikleri amaçlar, ilke olarak edim yükümlülüklerinin yerine getirilmesi, dolayısıyla alacaklının ifa menfaatinin tatmin edilmesi ile gerçekleşir. Ancak taraflar edimin ifasıyla elde edecekleri menfaatlerden başka daha bir yığın mal ve kişi varlığı değerlerine sahiptirler. Edimin ifası esnasında tarafların edim dışında kalan bu tür mal ve kişi varlığı menfaatlerinin tehlikeye maruz kalması ve zarar görmesi her zaman mümkündür. Sözleşme yapmak isteyen taraflar, ilişkinin her aşamasında birbirlerine zarar vermemek için her türlü özeni göstermek ve gerekli çabayı sarf etmek zorundadırlar. Bu nedenle taraflar; borç ilişkisinin konusunu oluşturan edimle ilgili ifa menfaati dışında kalan diğer mal ve kişi varlığı değerlerine zarar vermemeyle yükümlü olduğu gibi, bunların korunması ile de yükümlüdürler. Öyle ise uyuşmazlığın çözümü için “borç ilişkisinin içerdiği yükümlülükler” kavramının da açıklanması gerekmektedir.

9. Borç ilişkisi, alacaklı ile borçlu arasında kurulmuş olan bir hukuki ilişkidir. Borç ilişkisinde borçluyu alacaklıya bağlayan ve yerine getirmesi veya uyması gereken yükümlülükler her şeyden önce asli yükümlülükler ve yan yükümlülükler olmak üzere ikiye ayrılır. Doktrinde; borçlunun, alacaklı karşısındaki asli yükümlülüğü “edim yükümlülüğü” olarak ifade edilmiştir. Borç ilişkisinin asıl konusunu oluşturan edim yükümlülüğü; borçlunun, alacaklı yararına borçlandığı,

gerçekleştirmek zorunda olduğu bir menfaat diğer bir ifade ile bir davranış olarak tanımlanabilir. Sözleşmeden doğan borç ilişkileri, her şeyden önce borçluya borçlanılan edimi sözleşmenin amacına ve ifa kurallarına uygun bir biçimde yerine getirmek, böylece, alacaklının ifa menfaatini tam ve doğru olarak gerçekleştirmek ödevini yükler (doktrindeki bir esere atıf).

10. Türk Borçlar Kanunu; edim ve edimin ifasını esas almış olmakla birlikte (TBK md. 83, 112), borç ilişkisinin içeriği sadece edim yükümlülüğünden ibaret değildir. Borç ilişkisi, edim yükümlülüğü yanında diğer bazı yan yükümlülükleri de içerir. Edim yükümlülüğü dışında kalan yan yükümlülükler ya asli edimin tam ve doğru olarak ifasına yardım ederler veya alacaklının edim menfaati dışında kalan diğer mal ve şahıs varlığı değerlerinin muhtemel bir zarardan korunmasına hizmet ederler. Böylece sözleşmeden doğan borç ilişkileri; alacaklının edim menfaati yanında ayrıca onun korunma menfaatini de kapsar.

11. Bilindiği üzere TBK'nın 26. maddesi "Taraflar, bir sözleşmenin içeriğini kanunda öngörülen sınırlar içinde özgürce belirleyebilirler" hükmünü taşımaktadır. Bu hüküm uyarınca taraflar kanuni düzenlemeler yanında, hukuk düzeninin sınırları içinde yapmak istedikleri sözleşmenin içeriğini diledikleri gibi düzenleme özgürlüğüne sahiptirler. Taraflar bu özgürlüğe dayanarak; hukuk düzeninin sınırları içinde yapmak istedikleri sözleşmeye, asli edim yanında diledikleri bazı yan edim yükümlülüklerini de koyabilirler. Böyle bir durumda; asli edim yükümlülüğü asıl borcu ifade ederken, yan edim yükümlülüğü de yan borcu ifade eder.

12. Yan yükümlülükler, fonksiyonları itibariyle "ifaya yardımcı yan yükümlülükler" ve "koruyucu yan yükümlülükler" olmak üzere ikiye ayrılırlar. İfaya yardımcı nitelikteki yan yükümlülükler, sözleşmenin tipini belirleyen asli edimin, sözleşmenin amacına uygun olarak tam ve doğru bir şekilde ifasına hizmet ederler. Koruyucu yan yükümlülükler ise ifa ile dolaylı olarak ilgili olup, asıl fonksiyonları alacaklının mal ve şahıs varlığı değerlerinde ifa fiili nedeniyle veya ifa dolayısıyla uğrayabileceği zararlardan korunması amacını taşırlar. Bu tür yükümlülüklerin edimin ifasıyla ilgisi olmamakla birlikte, bunlar alacaklının edim menfaati dışında kalan diğer menfaatlerinin korunmasına hizmet ederler (doktrindeki bir esere atıf).

13. Bu genel açıklamalardan sonra somut olaya gelindiğinde; tarafların Bakırköy 1. Aile Mahkemesinin 06.07.2011 tarihli ve 2010/836 Esas, 2011/606 Karar sayılı kararı ile anlaşmalı olarak boşanmalarına karar verildiği, kararın 13.09.2011 tarihinde kesinleştiği, gerekçeli kararda aynen yer verilen boşanmaya dayanak 29.06.2011 tarihli protokolün 3. bendinde "Kredi ödemesi devam eden ... adına kayıtlı bulunan ve halen oturduğu bağımsız bölüm dairenin satılmayacağı ... tarafından ...'a taahhüt edilmiştir. Müşterek hayatın devamı sırasında bu daire ile ilgili taksitlere mahsuben ödenen paranın yarısı kabul edilen 20.000 TL karşılığı 12.300 USD'nin evin satılması halinde satımdan itibaren 15 gün içerisinde ...'a ... tarafından ödenecektir. Bu amaçla protokol tarihinde açık tarihli 12.300 USD tutarında bir adet bono ... tarafından düzenlenerek teminat olarak ...'a verilmiştir. ...'ın evlilik birliği içinde alınan ve halen taksitleri ödenen (bakiye borcu bulunan) evden başkaca bir alacağı ve hakkı yoktur" şeklinde düzenlemenin yer aldığı, kesinleşen boşanma kararının 4. bendi ile 29.06.2011 tarihli protokolün onaylanmasına karar verildiği anlaşılmaktadır.

13. Dosya kapsamı bir bütün olarak değerlendirildiğinde borçlu erkek eş; 29.06.2011 tarihli protokolün 3. bendi uyarınca alacaklı kadına asli edim olarak, kendi adına kayıtlı olan taşınmaz üzerinde serbestçe tasarruf özgürlüğü bulunduğu hâlde bu taşınmazını “satmayacağını” taahhüt ederek, hukuken yapmaya yetkili olduğu bir konuda işlem yetkisini sınırlamıştır. Ne var ki gayrimenkulün evlilik birliği içerisinde edinilmesi ve bu nedenle kadın eşin katılma alacağı talep etmesi mümkün olduğundan kadının bu alacak hakkını güvence altına almak amacıyla yan yükümlülük olarak da “taşınmazın satılması halinde” eşine 12.300 USD ödeyeceğini kabul etmiştir. Yukarıda da açıkça vurgulandığı üzere, bir sözleşmenin içeriği kanunda öngörülen sınırlar içinde taraflarca özgürce belirlenebilir ve TBK’nın 19. maddesi uyarınca sözleşmenin türünün ve içeriğinin belirlenmesinde ve yorumlanmasında tarafların gerçek ve ortak iradelerinin esas alınması gerekir. Somut olayda erkeğin taşınmazı satmamak suretiyle sözleşmeden doğan olumsuz asli edimini yerine getiriyor olması karşısında; sözleşmenin ifasını dürüstlük kurallarına aykırı şekilde engellediğinden söz edilemeyeceği gibi alacaklının asli edim menfaati dışında kalan mal varlığı değerlerinin korunmasına yönelik yan yükümlülüğünü ihlâl ettiği de söylenemez. Herkes, haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uymak zorundadır. Hâl böyle olunca uyuşmazlığa konu protokol uyarınca davacının alacak hakkı olduğu sonucuna varılması hatalıdır.

14. Açıklanan nedenlerle direnme kararının onanması gerektiği görüşünde olduğumdan Sayın Çoğunluğun aksi yöndeki görüşüne katılamıyorum.